

(המשך מעמוד 9)

יותר מכל ביגראפיה; ספר היסטוריה של העם האנגלי מאת אלי הלוי (הוצאת פינג'ין ווי). מטומן בכמה מקומות; העורב של אדגר אלן פו; שירו המפורסם ביותר של ראדיארד קיפלינג, בתרגום מקורי של בית צורי עצמו:

אם בסבלנות תוכל צפות עם בוש
אם תוך מרמה אמת לא תעקם,
לא לצר את שאתך תדע כבוש
מבלי גאון ובלי התחכום...

קטע אחר שקשה לעמוד על מקורו: —
שבתקופה הקצובה לך ולחייך, חיה —
כך שבתקופה נאה זו לא יהיה כל כיעור
או חוס לעצמך או לכל חיים הנוגעים
בחייך. בקש את הטוב בכל, ולכשתמצאו —
העלהו ממחבואו והנח לו להיות חופשי
ונאה. עודד את התכונות הטובות בכל
לב...

ושיר שנראה כיום כמעט נבואי, דרך
דרך נתיבה של נתן אלתרמן:

נחשי נא לי הדרך
המתחבב לא י הגד
שני רעים יצאו לדרך
מי מהם ישוב בונד?

בבית ידעו כי אליהו יצא לעבודת
מדידה, בסביבת גת. בעבודה ידעו כי עליו
להתמסר לענין מישפתי דחוף.

המשפט

התפקיד לא היה קל. לא עמדו לרשות
השניים אמצעים רבים. היה עליהם לפגוע
בלורד, מבלי לפגוע במישהו אחר. לכן
אייאשר היה לירות על המכונית בנסי-
עתה, הלא היה צורך לבצע את המעשה
לידי האמת. מעל לכל: אסור היה בשום
פנים ואופן לפגוע במצרי. כי הריגת מצרי
הייתה מבטלת את כל ההשפעה הפוליטית
של הפעולה כלפי הערבים.

לבסוף נודקה בעיה מעשית מאד: דרך
הנסיגה. הפקודה היתה לנסוע במכונית
או לנוע בגלג, אך בשום פנים לא להשי-
תמש באופניים. המחחרת למדה מנסיונה
כי האופניים מכשילים: אין להם המהי-
רות של המכונית, וגם לא קלות התנועה
של הולך-הרגל, המסוגל להעלים בחצר או
בסימטה צדדית.

לשניים לא היתה מכונית. הם החליטו
לא לדחות את הפעולה. בניגוד לפקודה
המפורשת בחרו, משום מה, באופניים. כי
זאת חרצו את גורלם.
אך ייתכן מאד כי שני האליהו השיגו
במשפטם, אחרי מעצמם, יותר מאשר במע-
שם. כי בשום הזדמנות אחרת, לא לפני
ולא אחרי כן, דיבר הלורד העברי אל ה-
נוער הערבי בצורה כה פשוטה ובלתי-
אמצעית.

העולם כולו שלח את מיטב כתביו לאולם
בית-הדין. הם ישבו מרותקים, נעצו את
עיניהם בשני הצעירים. לא היתה שום אפי-
רות לתת להם הוראות מן הארץ. אך
גם לא היה צורך. הם התנהגו בשיקולי-
דעת מופתי. קיבלו על עצמם את מלוא
האחריות. הרגישו את מאמצם שלא לפגוע
בשוטר המצרי, יצאו בהתקפה רבת על
האימפריה הבריטית. הודיעו שאינם ציונים
אלא לוחמי-שיחרור ארצישראליים.

היה זה קו שערור נימות עמוקות בלב
המצרים. שנתיים לפני כן הקיפו טאנקים
בריטיים את ארמון המלך פארק, הכריז
והוה למנות ראשי-משלה פרו-בריטי. הי-
עלבו לא נשכח. השוטרים, ההטורים, הי-
משפטנים התייחסו על שני הארצישראליים
כאל נוקמי נקמתם. יותר מכך: הם ראו
במישפט אפשרות של הנהגה גדולה לעצ-
מאות מצרית. זכוי השניים היה יכול להיות
סמל-לחי מצרית בפני השליט הבריטי
השנוא.

מאחר שלא הופיע עורך-דין ישראלי,
מינה בית-המשפט את טובי עורכי-הדין
המצריים. שנכנסו למישפט בכל ליבם. נארי
מיהם הזכירו את גדולי הנאומים במישפט
דרייפוס. מעולם לא נשמעו דברים כאלה
במצרים.

קרא הסניגור: „העם היהודי הוא עם
רודף-שלום מטבעו... מעשים כאלה (כמו
דריפת הנאצים את היהודים) הלכו ונישנו
נגד המיעוט המוסלמי בסרביה (ואילו הממ-
שלל הבריטית החליטה) לסגור את דלתות
ארץ-ישראל, המשלט היחידי שנשאר לי-
אומללים אלה שברחו מפני מעניהם... מעי-
לה להבטחות שניתנו (עלידי האנגלים
ליהודים) (הצעירים היהודיים) החזיקו את
אנגליה כאחראית לדרמות האלה, כי היא
סגרה את שערי ארץ-ישראל ברגעים החמו-
רים ביותר, כשזה גרם למותם של רבים...

שאלו ויהונתן

קבר כפול

כאן ניכרה קיברם הכפול של התאומים שלא נפרדו גם במותם, שאלו ויהונתן נתן. ברקע התצלום, מימין, ניתן לראות את המציבה שעל קבר אביהם של התאומים, נתן מנדל, שנפטר לפני חמש-עשרה שנים, והוא בן 39 בלבד. אלפים מתושבי אשקלון ליוו את השניים אל מנוחתם האחרונה.

בחייהם ובמותם לא נפרדו

להיות כליכך אכזר? התייפה אחד מחב-
ריהם. „הרי הם מיהרו הביתה כדי ללמוד
תנ"ך. ביום שני עמדנו לעבור את בחינת-
הבגרות האחרונה במיקצוע הזה. שעה
לפניכך עוד היינו יחד, ושאלו אמר:
מוכרחים לחזור הביתה. לעבור על הי-
תנ"ך.”

„מי יודע, אם הייתי משכנע אותם לוותר
על הלימוד ולהישאר לבלות, אולי היו
נשארים בחיים.”
„כל הייחם הם היו קשורים עד שאפילו
נהרגו יחד, מילמלה האם ההמומה, שנת-
אלמנה מבעלה, נתן מנדל, לפני חמש-
עשרה שנים, בהיותו בן 39, שעה שלקה
בהתקף-לב בזמן העבודה. הוררים היו ניי-
צולי השואה.

האם מלאני חולת-לב, מתקימת על פני-
סיה צנועה וכל חייה הוקדשו למען מטרה
אחת ויחידה — לגדל את ילדיה בכבוד,
ולזכותם בחינוך הטוב ביותר.
מרגע שיצאו בניה התאומים את פתח
הבית, לדרך ששמנה לא שבו, לא מצאה
האם מנוחה. אישקט שלא ידעה את פישרו
תקף אותה, כאשר ניצבה מישלחת מבשרי-
הרעה בחצר-ביתה, ועוד קודם שנאמרה
מילה, פרצה האם בצעקה נוראה. לא היה
צורך לומר לה דבר, בחושי האימה
ידעה מייד את אשר אירע.

לכל אורך 18 שנות חייהם הקצרות
צעדו האחיים-התאומים, ילידי הארץ, שי-
הוריהם עלו ארצה מרומניה, יחדיו. הם
למדו תמיד באותה כיתה, באותו בית-ספר,

עשרה סנטימטרים, אמר בעצב
חוקר-התאונות הקשוח של מישטרת
אשקלון, „הרצו את גורלם של הצעירים,
האחים-התאומים שאלו ויהונתן נתן. עשרה
סנטימטרים ארוכים!”
היה זה ביום השישי שעבר, בשעה שש
בערב, התאומים שאלו ויהונתן בני ה-18,
רכבו יחד על אופנוע ההונדה שלהם. בי-
דרכם לביתם, בהיותם בשדרת הניצחון,
באשקלון, סטתה לפתע ממסלולה מכונית
פרטית מסוג קונטסה, שנסעה מולם.
נהג המכונית סבר את השליטה על הי-
גה ועלה, בדהרה מטרפת, על אייהתנועה
המפריד בין המסלולים, והמשיך לעבר
המסלול הננדי.

יד הגורל האכזר

ל ווא ניצב על אייהתנועה עמוד-
חשמלי, היתה המכונית חוצה את הי-
נתיב הנגדי ונתקעת בתעלה, בלא לפגוע
בתאומים שנסעו ממול. אך הגורל האכזר
הלם.
עשרת הסנטימטרים הקיצוניים של הכנף
הימנית האחורית של המכונית נעקו בי-
עמודי-החשמל. מעוצמת המכה נזרקה הי-
מכונית לכיוון אחר, כאילו יד טטנית
כיוונה אותה, במלוא המהירות, לעבר הי-
תאומים, שנסעו בשלושה ממול — מחצה
אותם למוות.
„אם יש אלוהים בשמיים, איך הוא יכול

הצעיר הזה סיכן את חייו בשרות ארצו
ובהתאם למצפונם... זהו פשע פוליטי, שהי
מניע שלו הוא אצילי: אהבת המולדת...
אהבתם זו למולדת — הדומה לאהבתי שלו
את מולדתי, אף-על-פי שיש הפרש ביני-
הם — זוהי המגינה עליהם בפני אכזריות
החוק!”

יותר מכל התרשם מן השניים עורך-הדין
חסן חוסני, שבילה שעות ארוכות איתם
בבית-הסוהר הית אנטי-בריטי מובהק. בר-
שה היא ששני אלה מארץ-ישראל עשו את
אשר אין לנו אומץ-הלב הדרוש לעשות,“
אמר. כעבור זמן מה נכלא עלידי הבריטים.
אולם החוק היה ברור. השופטים, בארץ
שהייתה כבושה למעשה בידי הבריטים, לא
יכלו לזכות אותם. פסק-דינם של השניים
הועבר לחוות-דעתו של המופתי המצרי.
במלים אחרות: הם נידונו למוות, לפי
הסגנון המצרי.

בכל זאת קיוו הכל לחנינה. המלך פארוק
שיחק עם הרעיון, כדי לנקום באנגלים
שהעליבוהו בצורה כה צורבת. ראשי-הממי-
שלה, אחמד מאהר, מצרי ליברלי ותרבותי,
רמז לעורך-דין יהודי-אנגלי שכבר חתם על
חנינה לבית-צורי. ואו קרתה טרגדיה
שנייה. מאהר נרצח בדרכו לפרלמנט. בו
עמד להכריז מלחמה על איטליה וגרמניה.
הרצה השני שינה מיד את כל המספה.
המצרים שוב לא יכלו לתת חנינה לריוצחים
פוליטיים, מהשש פן יצדיקו גם את הרצח
של ראשי-משלתם. וינסטון צ'רצ'יל קם
בפרלמנט הבריטי ודרש בצורה חרימ-
מית, בנאום סרת-קדום, כי שני הארצי-
ישראלים יוצאו להורג.

לשווא ניסה אביו של בית-צורי לשגר
בקשות-חנינה אחרונות למלך פארוק, אחי
שהצנוורה גנזה את מכתביו, נעזר עלידי
מנהל הדואר התלאביבי שהגניב את הי-
מיכתב לשק שירד מצריימה אחרי שכבר
עבר צנוורה.
באביב 1945, בלי הודעה מוקדמת, הור-
עברו חכים ובית-צורי אל הגרדום. הולבשו
מדים אדומים („החליפה היפה ביותר ש-
לבשתי בחיי,“ אמר חכים). התפללו ועלו
אל עניבת-החנק — בית-צורי חצי-שעה
אחרי חכים.

התוצאה

כבר למחרת הרצח יצאו מנהיגי הסוכנות
היהודית בקריאה כמעט-היסטרית להסגיר
את הטרוויסטים. היה ברור שהאנגלים יתי-
נקמו. צריך היה להקדים חרופה למכה, לפי-
תוח במסע התנצלות.
„הרצח פגע בי יותר מאשר מות בניו!”
קרא חיים וייצמן. „מעשה מתועב!” הכריז
ישראל רוקח, ראש עיריית תל-אביב, אליהו
גולומב, שכתב במקרה באותו יום מאמר,
בו הודיע שהישוב עצמו יבער את הטור,
אך לא יסגיר איש לידי האנגלים. הוסיף
למאמר קטע בו חזר בו מדבריו, דרש
את הסגרת הפורשים. אפילו המפלגה הי-
רביוויניסטית גינתה את המעשה, אם כי
בחרפויות פחותה יותר.

איש מהם לא ידע כי לא היה צורך בכל
ההיסטריה. במיסמך סודי, שנתפרסם רק
בשנה שעברה כתב צ'רצ'יל לשרי-הממשלה
שלו 11 יום אחרי הרצח כי יש להימנע
מפעולות נגד המנהיגים המתונים, כי זה
רק יעזר לקיצונים, אלא יש לעודד את
חיים וייצמן וחסידיו להתגבר על המחחרת
בכוחות עצמם.

נקמתו האמתית של הלורד מיון באה
בצורה אחרת. הנהגת הישוב התקרבה ל-
אנגלים, זנחה כל אפשרות ליצור ברית עם
הערבים. בעקבות של טרגדיה יוניית התי-
קרבה מלחמת-העמים הגדולים בין עבריים
וערבים. עשר שנים אחרי ששני העבריים
הצעירים ירדו מצרימה, להרוג את הלורד
הבריטי שסימל את שיעבוד מצריים לאני-
גלים, סיפקה ישראל תירוצים גואשים לאני-
גלים להמשיך בכיבוש סואץ, נתלתה בי-
שרידים העלובים האחרונים של האימפר-
יאלים הבריטי במצריים כהנהגה בפני אותו
נוער מצרי לאומי אשר העריך, בשעתו, את
השניים מאחורי מעקה ספסלי-הנאשמים.

רצח פוליטי הוא תמיד דבר מכווער. הפי-
רתימרות וכפירה בשלטון הרוב הוא לרוב
דבר מזיק. אולם כעבור עשר שנים מתגנב
החוש ללב כי שני הצעירים העבריים
תפסו, באופן אינסטינקטיבי ובאורח פלא,
ללא עזרתה של אידיאלוגיה בהירה ומגוי-
בשת, כמה אמתיות פוליטיות על עתידו
של המרחב, שנעלמו עת היום הזה מעיני
מנהיגיה של מדינת-ישראל.

• שנפל כטייס בקרב על בריטניה.